

Inleiding Jaarstukken 2023

Inleiding

In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de begrote plannen uit de programmabegroting 2023. Dit doen we financieel én inhoudelijk. In deze inleiding geven we allereerst een overzicht van de programmabegrotingen Sociaal, Ruimte en Economie en vrijetijdsbesteding. Daarna volgt een beknopt overzicht van de financiële hoofdlijnen.

Programma's

Sociaal

Het programma sociaal streeft ernaar dat de inwoners van Twenterand – al dan niet met ondersteuning – mee kunnen doen in de samenleving. Zowel thuis, in de buurt, bij een vereniging, een organisatie of op het werk. De sociaaleconomische problematiek in onze gemeente is stevig en dus de opgave in het sociaal domein ook fors. Beleidsmatig zijn de opgaven verwoord in onze nieuwe Integrale Beleidsnota (IBN) Sociaal Domein 2023 – 2026, welke in de Raad van 11 juli 2023 unaniem is vastgesteld. De IBN is inmiddels nader uitgewerkt in de Maatschappelijke Agenda (MAG) samen met het veld. Enkele andere grotere opgaven die in 2023 zijn opgepakt betreffen de besluitvorming over het dossier jongerenwerk en de ruimere opvang van Oekraïners. In algemene zin is de uitvoering van het programma sociaal uit de begroting 2023 op koers verlopen. Zorgen en verwachte kosteneffecten zijn er helaas ook. Zowel door het moeten gaan betalen van reële tarieven jeugd en WMO, nieuwe inkoop voor het doelgroepenvervoer, CAO stijgingen en zorgaanbieders die melden dat ze in financiële problemen raken, relatief veel open einden regelingen en een hogere instroom voor de WMO en bij het leerlingenvervoer. Toch zijn ondanks deze uitdagingen de lokale wachttijden bij de toegang inmiddels teruggedrongen door extra inzet en wordt er aan een adequate basis gewerkt hiervoor, zie ook de kadernota 2024. Tot slot mag niet onvermeld blijven dat het real-time dashboard Sociaal Domein een eerste oplevering heeft gehad in 2023. De komende tijd zal worden gewerkt aan het opdoen van ervaring hiermee en verfijning.

Ruimte

In het afgelopen jaar is er op verschillende gebieden binnen het programma ruimte veel voorbereid en gerealiseerd. In 2023 is verder gewerkt aan de voorbereiding voor de invoering van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) zodat deze per 1 januari 2024 soepel kon verlopen. Gelijktijdig is gewerkt aan het bouwen van het Omgevingsplan, waarbij het onderdeel wonen hiervoor is uitgewerkt. Met de Woonvisie als basis wordt ingezet op het ontwikkelen van inbreidingslocaties en zoeken we naar uitbreidingslocaties voor wonen en werken. Om de doelgroepen op de woningmarkt goed te helpen is het nodig het juiste type, aantal en kwaliteit woningen te bouwen, doorstroming op de woningmarkt te bevorderen en is er gestart met het Programmaplan Woningbouw.

Gemeenten ontvangen sinds 2022 een bijdrage voor de uitvoering van de taken uit het klimaatakkoord om de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie op dit vlak op te bouwen. In 2023 is gewerkt aan het opbouwen van een team energie en was er extra aandacht voor gemeentebrede communicatie over de verschillende thema's van duurzaamheid, zoals het besparen van energie en het isoleren van de woning. In het Gemeentelijk Rioleringsplan is rekening gehouden met klimaatadaptatie en binnen gemeentelijke projecten zoals het plan Mozaïek en de Centrumvisie Vriezenveen wordt rekening gehouden met hittestress door meer vergroening toe te passen.

Op het gebied van openbare orde en veiligheid is de samenwerking met Almelo nader ingevuld door het gezamenlijk organiseren van controles. Het gemeentelijk water- en rioleringsplan 2024-2028 is opgesteld en door de raad vastgesteld.

Economie en vrijetijdsbesteding

Het programma Economie en vrijetijdsbesteding omvat een breed palet aan beleidsterreinen, die tot uitdrukking komen in de doelenbomen Cultuur en Recreatie & toerisme, Economie en werkgelegenheid en Sport. Vanuit cultuur is het grootste deel van het jaar gewerkt aan de werkzaamheden rondom het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) dat op 3 februari 2023 is ondertekend. Op het gebied van Recreatie & toerisme is onder meer ingezet op de doorontwikkeling van Gastvrij Twenterand waarbij onder andere is gewerkt aan de meekoppelkansen en regionale samenwerking met Nationaal Park Sallandse Heuvelrug & Twents Reggedal. Voor het landelijk gebied bleef er in 2023 helaas veel onduidelijkheid bestaan over het ambitieniveau vanuit de provincie en het rijk met betrekking tot verduurzaming en het terugdringen van de stikstofuitstoot. In 2023 is gewerkt aan een programma voor de nieuwe LEADER-periode 2023-2027.

Op economisch gebied heeft Twenterand het afgelopen jaar geïnvesteerd in diverse samenwerkingen. Zo is er veel contact geweest met ondernemers over het Ondernemersfonds, het behoefteonderzoek naar de koopzondag en werd samen met de andere Twentse gemeenten aan de uitvoering van de

Agenda voor Twente en de Regio Deal gewerkt. Op het gebied van Sport is ook veel gebeurd, zoals de vaststelling van de Sport- en Bewegvisie Twenterand 2023-2026 / Sportakkoord II en is de nota sportaccommodatiebeleid 2024-2032 vormgegeven.

Tenslotte was 2023 natuurlijk ook het jaar dat het nieuwe zwembad De Stamper in Vriezenveen na vele jaren van voorbereiding feestelijk in gebruik werd genomen.

Financieel

De jaarrekening 2023 sluit met een positief resultaat van € 6,6 miljoen. Dit positieve beeld herkennen we uit de voorgaande jaarrekeningen. Ook daar was sprake van substantiële voordelen (2020 € 2,4 miljoen, 2021 € 6,9 miljoen en 2022 € 10,4 miljoen voordelig). Daarmee hebben we de afgelopen jaren kunnen werken aan versterking van ons weerstandsvermogen en hebben we kunnen anticiperen op de sombere financiële vooruitzichten richting 2026. Ook dit jaar willen we het saldo zodanig inzetten dat we in de toekomst kunnen blijven investeren op de strategische koers en daarnaast ook de lastendruk voor de toekomst kunnen dempen. Zo wordt u voorgesteld om een deel van het rekeningsaldo te bestemmen voor het versnellen van de woonopgave (€ 3 miljoen, dit onderwerp zal inhoudelijk terugkomen in de Kadernota 2025). Ook wordt voorgesteld een bedrag van ruim € 1,6 miljoen te storten in de reserve grote projecten om daarmee kapitaallasten voor toekomstige investeringen te kunnen dekken. Dit laatste is conform de lijn die u heeft gekozen bij de jaarrekening 2022. Een compleet overzicht van de voorstellen voor bestemming van het resultaat zijn weer te vinden in onderstaande tabel.

Verklaring van het rekeningsaldo

Het positieve saldo bestaat uit een aantal (voornamelijk incidentele) voordelen. Daar waar de afwijkingen (naar verwachting) een structureel effect hebben worden deze meegenomen in de kadernota 2025. In onderstaande tabel worden de grootste financiële afwijkingen benoemd. Verdere toelichtingen kunt u vinden in de verschillenverklaringen bij de programma's.

Afwijkingen

Bijstand, minder personen in bijstand, IOAW en IOAZ en hogere rijksbijdrage (BUIG)	€ V 1.000.000
Overschot normvergoeding Oekraïners	€ V 1.200.000
SW Lokaal en groen, voordeel salarissen (uitstroom) en afrekening Ontploop	€ 350.000 V
Leerlingenvervoer, overschrijding o.a. door stijging tarief en meer maatwerk	€ -330.000 N
WMO Huishoudelijke Ondersteuning	€ -420.000 N
Onderuitputting PGB Wmo en uitvoeringsbudget	€ 240.000 V
Hogere rijksbijdrage sociaal domein	€ 310.000 V
Brandweer, lagere kosten 2023 (afrek in 2024) en voordeel afrekening 2022	€ 110.000 V
Lagere kapitaallasten, onderhoud wegen	€ 200.000 V
Leges omgevingswet en Ruimtelijke Ordening, meer ontvangen	€ 210.000 V
Voordeel verkoop grond	€ 325.000 V
Lagere kapitaallasten, kunstgrasvelden (kap.lasten vanaf 2024)	€ 150.000 V
Aanvulling liquidatiesaldo Soweco tov jaarrekening 2022	€ 310.000 V
Hogere kosten accountantscontrole ivm fraude-casus	€ -115.000 N
Hogere wettelijke storting spaar- en bovenwettelijk verlof	€ -350.000 N
Kosten ICT, verlenging zaaksysteem	€ -90.000 N
Voordeel rente schatkistbankieren	€ 385.000 V
Vrijval voorziening politieke ambtsdragers	€ 140.000 V
Onbenut huurpotentieel gemeentehuis	€ -180.000 N
Onderschrijding ontwikkelbudget coalitie	€ 188.000 V
Onderuitputting rijksmiddelen Klimaat (bestemmingsvoorstel)	€ 164.000 V
Begroot voordeel (saldo begroting 2023)	€ 725.000 V
Algemene Uitkering	€ V 2.090.000
	€ V 6.612.000

Voorstel bestemming

Dotatie reserve versnellen woonopgave	€ 3.060.000
Dotatie reserve grote projecten (ten behoeve van kap.lasten)	€ 1.633.700
Dotatie algemene risico reserve (aflossing chalets voor opvang Oekraïners)	€ 758.000
Dotatie nieuwe reserve inzake vluchtelingen	€ 500.000
Dotatie reserve duurzaamheid (middelen gerelateerd aan regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-en energiebeleid (CDOKE)	€ 164.000
Dotatie reserve duurzaamheid ivm wet goed verhuurschap	€ 8.800
Dotatie algemene risico reserve (eenzaamheid)	€ 82.500
Dotatie algemene risico reserve (beschoeiing bij 2 recreatieparken)	€ 80.000
Dotatie reserve risico's grondbedrijf	€ 325.000
	€ 6.612.000

Over de jaarstukken

De jaarstukken maken onderdeel uit van de cyclus begroten (via kadernota en begroting) en verantwoorden (via jaarstukken en Berap). Bij de Berap 2023 is de gemeenteraad tussentijds geïnformeerd over de voortgang in beleid en de stand van zaken van de budgetten. Met deze jaarstukken wordt het begrotingsjaar 2023 afgesloten.

Rechtmatigheidsverantwoording

In deze jaarstukken treft u voor de eerste keer de rechtmatigheidsverantwoording aan. In de paragraaf bedrijfsvoering kunt u lezen dat wij over 2023 de verantwoordingsgrens overschreden hebben. De netto-rechtmatigheidsfout (dit is de methodiek zoals die eerder door de accountant werd toegepast) wordt niet overschreden, echter de bruto-rechtmatigheidsfout is wel hoger dan de verantwoordingsgrens. Het verschil tussen beide grenzen betreft de beoordeling of een overschrijding binnen vastgesteld beleid heeft plaatsgevonden. Door deze afwijkende bruto-netto benadering is het bijna onmogelijk om binnen de 1%-tolerantie te blijven. Wij zullen u daarom in 2024 voorstellen dit percentage te verhogen. De meeste gemeenten hanteren hierin een grens van 3%.

Helaas hebben we dit jaar ook weer een onrechtmatigheid op de inkoop moeten constateren. Hier is actie op gezet en dit willen we verbeteren, echter moeten we ook constateren dat de complexe wetgeving maakt dat dit een veel voorkomend probleem is binnen het publiek domein.

Leeswijzer

In het jaarverslag wordt met behulp van de doelenbomen verantwoording afgelegd over het begrotingsjaar 2023. Binnen de programma's wordt per doelenboom toegelicht in hoeverre de (sub)doelen bereikt zijn en wat daarvoor is gedaan. Voor de leesbaarheid van de jaarstukken hebben we ervoor gekozen om alleen teksten toe te voegen bij subdoelen en activiteiten, waarover iets afwijkends of opvallends te melden valt. Staat er geen tekst bij een subdoel of wordt een activiteit niet benoemd, dan kunt u ervan uitgaan dat deze volgens planning verliep. Het overzicht van baten en lasten maakt aan het einde van de programma's duidelijk wat het heeft gekost. Dit is een verplichting vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Daarin zijn de wettelijke eisen vastgelegd waaraan de begroting en de jaarrekening van een gemeente moet voldoen. De rapporten Actualisatie exploitatieopzetten en Rechtmatigheid 2023 worden afzonderlijk aangeboden.